
MMFS 03.30

Birinci Baskı
Şubat 2019

Mayın Faaliyet Teknoloji Araştırmaları Kılavuzu

Türkiye Cumhuriyeti Milli Mayın Faaliyet Otoritesi
Millî Savunma Bakanlığı
Millî Mayın Faaliyet Merkezi Dairesi Başkanlığı
Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğü Yerleşkesi
Döğol Caddesi No:4 Anadolu Meydanı (Tandoğan)
06330 Yenimahalle / Ankara/TÜRKİYE

E-posta: mafam@msb.gov.tr
Tel: 0 (312) 4025430-31-32-33
Faks: 0 (312) 2131826
(Web: <http://mafam.msb.gov.tr>)

Uyarı

Bu doküman, kapak sayfasında belirtilen tarihten itibaren yürürlüktedir. Milli Mayın Faaliyet Standartları (MMFS) sürekli gözden geçirme ve revizyona tabi olduğundan, kullanıcılar dokümanın durumunu doğrulamak için, MAFAM İnternet sitesine (<http://mafam.msb.gov.tr>) başvurmalıdır.

Telif Hakkı

Bu doküman, bir Milli Mayın Faaliyet Standardıdır (MMFS) ve telif hakları MAFAM'a aittir. Bu doküman veya bir kısmı, MAFAM'ın önceden yazılı izni olmaksızın, hiçbir biçimde veya vasıta ile ve başka amaçlarla kopyalanamaz, saklanamaz veya iletilemez.

Bu doküman satılmaz.

Türkiye Cumhuriyeti Milli Mayın Faaliyet Otoritesi

Millî Savunma Bakanlığı

Millî Mayın Faaliyet Merkezi Dairesi Başkanlığı

Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğü Yerleşkesi

Döğol Caddesi No:4 Anadolu Meydanı (Tandoğan)

06330 Yenimahalle / ANKARA

E-posta: mafam@msb.gov.tr

Tel: 0 (312) 4025430-31-32-33

Faks: 0 (312) 2131826

(Web: <http://mafam.msb.gov.tr>)

MMFS Şubat 2019

Tüm hakları saklıdır.

İçindekiler

İçindekiler.....	iii
Önsöz.....	iv
Giriş.....	v
1. Kapsam.....	1
2. Referanslar	1
3. Terimler, tanımlar ve kısaltmalar	1
4. Araştırma kategorileri	1
4.1. Saf araştırma.....	1
4.2. Uygulamalı araştırma	1
5. Araştırma faaliyet grupları	2
5.1. Problemin analizi	2
5.2. Kısıtlayıcı faktörlerin analizi	2
5.3. Potansiyel teknolojilerin analizi	2
5.4. Araştırma sonuçlarının bildirilmesi.....	2
6. Araştırma kurumları/tesisleri.....	2
6.1. Akademi	2
6.2. Endüstri	2
6.3. Ulusal tesisler	3
6.4. Uluslararası tesisler	3
7. Operasyonel Analiz (OA)	3
8. Araştırma ve geliştirme standartları	3
9. Finansman	3
10. Yönetim ve kontrol.....	4
10.1. Ulusal	4
10.2. Uluslararası.....	4
11. Sorumluluklar.....	5
11.1. Birleşmiş Milletler	5
11.2. Milli Mayın Faaliyet Otoritesi (MMFO).....	5
11.3. Mayın faaliyet kuruluşları / kullanıcılar.....	5
11.4. Bağışçılar (donörler)	5
11.5. Araştırma ve geliştirme kuruluşları ve endüstri	5
EK-A Referanslar	7
Değişiklik Kaydı	8

Önsöz

İnsani mayın temizleme programları için uluslararası standartlar, ilk olarak Temmuz 1996'da Danimarka'da yapılan uluslararası teknik konferansta çalışma grupları tarafından önerilmiştir. Mayın temizlemenin tüm yönleri için ölçütler belirlenmiş; standartlar önerilmiş ve "temizleme" için evrensel bir tanım üzerinde uzlaşmıştır. 1996 yılı sonlarında, Danimarka'da önerilen ilkeler, BM öncülüğündeki bir çalışma grubu tarafından geliştirilmiş ve İnsani Mayın Temizleme Faaliyetleri için Uluslararası Standartlar hazırlanmıştır. Birinci baskı, Mart 1997'de BM Mayın Eylem Servisi (UNMAS) tarafından yayımlanmıştır.

Bu ilk standartların kapsamı, başta mayın risk eğitimi ve mayın mağdurlarına yardımı olmak üzere mayın faaliyetinin diğer bileşenlerini içerecek ve operasyonel usuller, uygulamalar ve normlarda yapılan değişiklikleri yansıtacak şekilde genişletilmiştir. Standartlar yeniden geliştirilmiş ve Uluslararası Mayın Faaliyet Standartları (IMAS) adını almıştır.

Birleşmiş Milletler, standartların geliştirilmesi ve sürdürülmesi dâhil olmak üzere, mayın faaliyet programlarının etkili biçimde uygulanması ve teşvik edilmesinden genel olarak sorumludur. Bu bağlamda UNMAS, Birleşmiş Milletler bünyesinde, IMAS'ın geliştirilmesi ve sürdürülmesinden sorumlu olan ofistir. IMAS, Cenevre Uluslararası İnsani Mayın Temizleme Merkezi'nin desteğiyle hazırlanmıştır.

IMAS'ı hazırlama, gözden geçirme ve revize etme çalışmaları; uluslararası kuruluşlar, devlet kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının desteğiyle, teknik komiteler tarafından yürütülmektedir. Her standardın en son versiyonu, teknik komite çalışmaları hakkında bilgiler ile birlikte <http://www.mineactionstandards.org/> sitesinde bulunmaktadır. Gelişen mayın faaliyet normları ve uygulamalarını yansıtmak ve uluslararası düzenlemeler ve gereklerde meydana gelen değişiklikleri dâhil etmek amacıyla, IMAS asgari olarak üç yılda bir gözden geçirilmektedir.

1 nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi 342'nci maddesi kapsamında Türkiye Cumhuriyeti sınırları dâhilinde ve görevlendirilmesi halinde yurt dışında gerçekleştirilmesi planlanan insani maksatlı mayın ve/veya patlamamış mühimmat temizliğine yönelik faaliyetler ile Millî Mayın Temizleme Standartlarını hazırlamak/güncel bulundurmaktan Millî Mayın Faaliyet Merkezi (MAFAM) D.Bşk.lığı sorumludur.

Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan uluslararası standartlar ışığında Millî Mayın Faaliyet Standartları (MMFS) oluşturulmuştur.

Giriş

Araştırma, onay sürecinin tamamlayıcı bir parçasıdır. Aslında mayın faaliyet programlarında günümüzde kullanılan detektör ile Küresel Konumlama Sisteminden (GPS) koruyucu kask ve şişlere kadar herhangi bir teçhizatın bazı araştırma faaliyetlerinin sonucu olmadığını düşünmek zordur. Devam eden araştırma olmadan mayın faaliyet teçhizatının mevcut kuşağında gelişme mümkün olmayacaktır.

Bu standart, araştırmanın ilkelerini ve süreçlerini açıklamaktadır.

Mayın Faaliyet Teknoloji Araştırmaları Kılavuzu

1. Kapsam

Bu standart patlamamış bombacıklar dâhil mayın/Harp Kalıntısı Patlayıcıların (HKP) temizlenme görevleri ve süreçleri için teçhizat gereklerinin araştırılması üzerine ilkeleri oluşturur. Ayrıca geçmiş deneyimler ve bilgilendirici rehberlik sağlar.

2. Referanslar

Referanslar listesi EK-A'da verilmiştir. Referanslar, bu standartta atıf yapılan ve bu standardın hükümlerinin bir parçasını oluşturan önemli dokümanlardır.

3. Terimler, tanımlar ve kısaltmalar

MMFS 03.30 standartlar serisinde kullanılan tüm terim, tanım ve kısaltmalara ilişkin sözlük, MMFS 04.10'da verilmektedir.

IMAS standartlar serisinde, “-ecek (İngilizce “shall”), “-meli (İngilizce “should”) ve “-ebilir (İngilizce “may”), istenen uyum derecesini belirtmek için kullanılmaktadır. Bu kullanım, ISO standartları ve kılavuzlarındaki dil ile uyumludur:

- a. “-ecek (İngilizce “shall”), standarda uymak için uygulanacak gerekler, yöntemler veya özellikler belirtir.
- b. “-meli (İngilizce “should”), tercih edilen gerekler, yöntemler veya özellikleri belirtir.
- c. “-ebilir (İngilizce “may”) ise, muhtemel bir yöntem veya hareket tarzını belirtir.

“**Milli Mayın Faaliyet Otoritesi**” (MMFO) terimi, mayından etkilenen bir ülkede, mayın faaliyetini düzenleme, yönetme ve koordine etme sorumluluğu verilen, genellikle bakanlıklar arası bir komite olan devlet kurumunu ifade eder.

Not: Türkiye Cumhuriyetinde MMFO'nun yetki ve sorumlulukları Milli Mayın Faaliyet Merkezi Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

4. Araştırma Kategorileri

4.1. Saf araştırma

“**Saf araştırma**” terimi normalde herhangi belirli bir uygulamayla bağlantısı olmayan araştırma faaliyetlerini belirtir. Saf araştırma sonucu neticede bir ürünün elde edilmesine yol açabilir ancak onun birincil amacı genel prensipleri ortaya çıkarmaktır.

4.2. Uygulamalı araştırma

Uygulamalı araştırma açıkça belirlenmiş problemlere ve pazar fırsatlarına odaklanır. Öncelikli amacı risk ve maliyet gibi belirlenmiş parametreler içinde açıkça belirlenmiş problemi çözmek için uygulama teknolojilerinin fizibilitesini kurmaktır.

5. Araştırma Faaliyet Grupları

Araştırma belirli dört grup faaliyeti içerir:

5.1. Problemin analizi

İlk araştırma faaliyeti problemin analiz edilmesidir. Mayın faaliyeti için problemin tam olarak tanımlanmasına ve incelenmesine olanak tanır. Analizin aşamaları arasında faktörlerin toplanması, derlenmesi ve analiz edilmesi gelir. Mayın faaliyet teknolojileri için bu öncelikle Operasyonel İhtiyaçlar Beyanı (OİB) analizidir. Bu önemli faaliyet sıklıkla göz ardı edilmekte veya faaliyete yetersiz gayret gösterilmektedir.

5.2. Kısıtlayıcı faktörlerin analizi

İkinci araştırma faaliyeti teknoloji çözümünü kısıtlayan faktörlerin analiz edilmesini içermektedir. Bu kısıtlamalar operasyonel zorunluluğu, çevresel koşulları, mayın/HKP risklerini, üretim kısıtlamalarını, ülke içi kısıtlamalarını (bakım ve onarım, operatör becerileri ve finansman olanakları dâhil) içerir.

5.3. Potansiyel teknolojilerin analizi

Üçüncü araştırma faaliyeti, uygunluğunun, mevcut oluşunun, makul fiyatlı oluşunun belirlenmesi için potansiyel teknolojilerin analiz edilmesini kapsar. Yeni bileşenlerin, materyallerin, üretim süreçlerinin ve ispatlanmamış yazılımın kullanılmasının riskinin değerlendirilmesi buna dâhil edilmelidir.

5.4. Araştırma sonuçlarının bildirilmesi

Dördüncü araştırma faaliyeti, araştırma sonuçlarının karar verecek olan kişilere bildirilmesini içerir. Bu süreçte mümkün olduğunca geniş çeşitlilikteki bir ilgiliyi sağlamak için geniş bir aktörler grubunu dâhil etmek önemlidir. Saf araştırma, gerekli geçerlilik ve otoriteyi kurmak için emsal incelemesini içerebilir. Emsal incelemeleri normal olarak akademi, meslek dergileri veya konferanslar yolu ile yapılmaktadır.

Gerekli olduğu yerde uygulamalı araştırma projeleri güçlendirilmiş teknoloji kanıtları ile birlikte sponsoruna resmi bir raporla sunulur. Teknoloji kanıtları, araştırma çalışma bulgularına inandırıcılığı ve güvenilirliği sağlayarak görülebilir ürünleri ortaya çıkarır. Bunlar özellikle kullanıcının yaratıcı ve yenilikçi teknolojilerin potansiyel değerini ikna etmeye ihtiyaç duyduğunda uygulanırlar.

6. Araştırma kurumları/tesisleri

6.1. Akademi

Çoğu araştırmalar geleneksel olarak üniversitelerde ve yükseköğrenim teknik enstitülerinde yapılmaktadır. Bu çalışmalar için finansman, artan bir dış kaynak ihtiyacı ile birlikte çeşitli kaynaklardan gelmektedir.

6.2. Endüstri

Son yıllarda endüstrilerin daha geniş, daha küresel hale gelmesi ve pazarın teknolojinin sürekli artan bir tempoda gelişmesine gerek duyması nedenleriyle uygulamalı araştırma akademiden endüstriye kaymıştır.

Kurum içi uygulamalı araştırma (özellikle ürün geliştirme) tıbbi ilaç, bilgisayar ve uzay gibi ürün geliştirmenin özellikle dinamik olduğu endüstrilerde yaygındır.

6.3. Ulusal tesisler

Devletler savunma, nükleer güç ve halk sağlığı gibi stratejik kabiliyetler için araştırma tesisleri geliştirmektedirler. Kamu alanına daha fazla bilgi aktarılması için artan bir baskı vardır. Böyle bir paylaşımın usullerinin geliştirilmiş olmasına rağmen bu husus, mayın faaliyet teknolojilerindeki devlet destekli araştırmaların sonuçlarını kapsamaktadır.

6.4. Uluslararası tesisler

Uluslararası araştırma tesisleri normal olarak iki veya daha fazla devletin karşılıklı çıkarları için tesisleri paylaşması sonucunda oluşmuştur. Bu çıkar genel maliyetin düşürülmesi veya politik bir zorunluluğun amaçları olabilir.

Avrupa Birliği (AB) açısından, uluslararası ortak kurumlar anlayışı üye ülkelerin ortak ilgi alanlarına giren hususları kapsamlı bir şekilde araştırmaktadır. Tesisler, tüm tedarik periyodu boyunca teknik uzmanlığını sürdürmek için geliştirilmiştir. Mayın faaliyet teknoloji araştırması Avrupa Komisyonu Ortak Araştırma Merkezi olan Ispra, İtalya tarafından desteklenmektedir. Bu tesis Avrupa Komisyonunun İnsani Mayın Temizleme Programı için 17 Haziran 2007 yılında kapanan on yıllık Test ve Değerlendirme Programının paylaşım merkeziydi. Ortak Araştırma Merkezinin (JRC) rolünün ayrıntıları ile devam eden araştırma, değerlendirme ve koordinasyon faaliyetlerinin bir özeti <http://www.jrc.ec.europa.eu> internet adresinde bulunabilir.

7. Operasyonel Analiz (OA)

Operasyonel Analiz (OA) yönetim kararlarına yardımcı olmak için bilimsel tabanlı nicel ve nitel analizlerin yapıldığı araştırmanın bir alanıdır. OA gelecek gerekleri hakkında bilgilendirilmek ve denetlenebilir kararlar alabilmek için yardımcıdır. Böyle durumlarda eğilimlerin, olayların ve sonuçların mantıklı bir şekilde değerlendirilmesi, analizi için makul bir seri senaryolar oluşturulmalıdır.

Etkili OA güvenli, yansız, uyumlu, açık ve savunulabilir varsayımlar, uygun muhakeme, geçerli mekanizmalar ile karar destek araçları üzerine kurulu olmalıdır. Açıkça, OA'nın sonuçları önemli derecede verilere ve başlangıç varsayımlarına bağlıdır. Bu nedenle son zamanlardaki mayın faaliyet tecrübelerine dayandırılması son derece önemlidir.

8. Araştırma ve geliştirme standartları

İleri Teknoloji Endüstri Programı (ITEP) önceliği uluslararası mayın faaliyeti ve Araştırma ve Geliştirme (ARGE) standartlarının geliştirilmesi yönündeki hareketin ilk örneğidir. Bu öncelik Avrupa Standartlar Birimi CEN ve 2009 yılında sonlandırılan onun Çalışma Grubu (WG) 126 tarafından desteklenmekteydi. Bu teknik standartlar gelişmiş tespit teçhizatı ile sınırlı olmayacaktı. Ancak mayın faaliyeti ARGE içinde daha geniş uygulamalara sahip olacak ve daha sonraki bir tarihte MMFS bünyesine dâhil edilecektir.

9. Finansman

Birçok umut verici teknolojilerden finansman yokluğu nedeniyle faydalanılamamıştır. Finansman olmasına rağmen şu anda bağışçılar (donörler) ile teknoloji fırsatları arasında bağ oluşturacak resmi bir mekanizma yoktur. Bağışçılar (donörler) mevcut yöntemler üzerinde ölçülebilir gelişmeler gösteren yeni teknolojilerin beklentisi içindedirler.

Büyük mayın faaliyet teçhizat programlarının finansmanı özel bir problem yaratmaktadır. Böyle araştırmalar, özellikle eğer başlıca kanıtlamalara dâhil iseler, önemli finansman taahhütlerini gerektirir ve risk oluştururlar. Bundan başka teknoloji yatırımı uzun dönemli taahhüdü gerektirir. Kaynakların Birleşmiş Milletler Genel Merkezine (UNHQ) doğru aktarılacak tek elden yürütülmesi gerekir. Bu da uzun vadeli taahhütle olur. Mevcut yöntemler ve bağışçılar (donörler) böyle bir taahhüdü sağlayamamaktadırlar. Bu nedenle endüstri, araştırma kuruluşları, kullanıcı toplumu ve bağışçıların (donörler) isteklerini karşılayacak yeni düzenlemelerin belirlenmesine ihtiyaç vardır.

10. Yönetim ve kontrol

10.1. Ulusal

Ulusal düzeyde ulusal kaynakların, tesislerin, mayın faaliyetleri yararına kullanılma kararları hükümet politikası ve ulusal çıkarlar algısı ile yönlendirilir. Birçok hükümet mağdur devletlere teknolojinin ilerlemesi için ihtiyaç duyulan bilgi ve tesisler sağlayarak kendilerine yardım taahhütü vermelerine rağmen, bilginin ve tesislerin kolayca erişilmesini sağlayacak ulusal usuller yeni oluşturulmuştur. Ulusal güvenlik, fikri mülkiyet hakları (IPR) ve finansman, nitel ve nicel bilginin kolay erişilmesini sınırlamaktadır.

10.2. Uluslararası

Uluslararası düzeyde araştırma konusunda yön (doğrudan veya dolaylı) verecek ve iş birliği sağlayacak uluslararası politikalar geliştirmek için kurulmuş olan çeşitli forumlar vardır. Bunlar çoğunlukla Avrupa Birliği (AB), Amerikan Devletleri Örgütü (OAS), Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü (NATO), Batı Avrupa Birliği (WEU) ve Profesyonel Üyeler Programı (PFP) gibi mevcut bölgesel savunma ve ticaret gruplanmaları bünyesinde bulunmaktadır.

1998 yılı Mayıs ayında yapılan Washington İnsani Mayın Temizleme Konferansında, Avrupa Komisyonu ile ABD ortak ARGE standartlarının (madde 8'e bakınız) ve uluslararası teknoloji kanıtama projelerinin ortak bir programın geliştirilmesi dâhil çok çeşitli teknolojik önceliklerde beraber çalışmaya (diğer ortaklar ile birlikte) karar vermişlerdir. Bu öncelik mayın faaliyet teknolojileri için gerekli olan araştırmada uluslararası işbirliğinin geliştirilmesinin resmi bir örneğidir. ITEP bu işbirliğinin somut sonuçlarından biridir. Bir diğeri Avrupa Komisyonu ve ABD ile birlikte Kanada tarafından başlatılan Mayın Temizleme Teknolojileri-Bilgi Forumu (DTIF)'dur. Daha sonra BM Mayın Eylem Servisi (UNMAS), Cenevre Uluslararası İnsani Mayın Temizleme Merkezi (GICHD) ve diğer devletler de katılmıştır. Bu forum mayın temizleme teknolojilerinin eksik yönlerinin belirlenmesi, işbirliğine dayalı uluslararası programların koordine edilmesi, planlanması ve mayın faaliyet teknolojisi alanındaki gelişmenin değerlendirilmesi için sistematik çoklu disiplinli fırsatı sağlamaktadır. Elektronik dergiler ve teknoloji odaklı atölye çalışmalarının kolaylaştırılmasının yanında DTIF teknoloji bilgilerinin bir takas merkezi olarak da bir hizmet sağlamaktadır. Ne yazık ki DTIF 2009 Kasımından beri çalışmamaktadır.

BM araştırma ilkelerine, önceliklerine yön verilmesi, genel rehberlik sağlanması yükümlülüğüne ve yetkisine sahiptir. Gelecekte belirli bir kılavuz ve araştırma faaliyetleri verecektir.

11. Sorumluluklar

11.1. Birleşmiş Milletler

Birleşmiş Milletler mevcut kaynakları içerisinde aşağıda belirtilen hususlardan sorumlu olacaktır:

a. Mayın faaliyet teknolojilerinin geliştirilmesi için stratejik politikaların geliştirilmesi,

b. Bağışçılar (donörler), kullanıcılar, sponsorlar ve geliştiriciler arasında koordinasyonun sağlanması,

c. Mayın faaliyetleri teknolojilerine yatırım için önceliklerin ve ilkelerin geliştirilmesi,

ç. Genel araştırma faaliyetlerinin koordine edilmesidir.

11.2. Milli Mayın Faaliyet Otoritesi (MMFO)

Milli Mayın Faaliyet Otoritesi (MMFO) aşağıdaki hususlardan sorumludur:

a. Mayın faaliyet teknolojisi içinde araştırma için milli standartların, düzenlemelerin, usullerin geliştirilmesi ve sürdürülmesidir. Bu usuller IMAS ve diğer ilgili standartlar (ulusal ve uluslararası standartlar), düzenlemeler ve gerekler ile uyumlu olmalıdır.

b. Araştırma sonuçlarına dayanarak, ülkenin ulusal koşulları ve gereklerine uygun mayın faaliyet teknolojisinin seçilmesi ve akreditasyonu.

Türkiye Cumhuriyetinde MMFO'nun yetki ve sorumlulukları Milli Mayın Faaliyet Merkezi Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

11.3. Mayın faaliyet kuruluşları / kullanıcılar

Belirli teknolojinin kullanımının tüm paydaşlar için kullanılabilir olması ile ilgili bilgilerin sağlanması için diğer kullanıcılar ile işbirliği içinde olmalıdır.

11.4. Bağışçılar (donörler)

a. Mayın faaliyet teknolojisi içindeki destekledikleri araştırma geliştirme faaliyetlerinin Birleşmiş Milletler tarafından oluşturulan ilkelere ve önceliklere uygun olmasını sağlamalı,

b. Araştırma geliştirme faaliyetlerine yatırım yapılmadan önce tam ve resmi risk değerlendirmesinin yapılmasını sağlamalı,

c. Rekabet içinde olan araştırma ve geliştirme programları arasında en az düzeyde tekrarın olmasını sağlamalıdır.

11.5. Araştırma ve geliştirme kuruluşları ve endüstri

Mayın Faaliyet teknolojisi araştırma ve geliştirme kuruluşlarıyla ilgili endüstri:

a. Benzer teknoloji alanlarındaki araştırma ve geliştirme faaliyetleri ile işbirliği içinde olmalı (ticari gizlilik sınırlaması içinde),

b. Rekabete dayalı araştırma alanlarından çok işbirliği ve odaklanma oluşturmalıdır.

EKİ:

EK-A Referanslar

EK-A

Referanslar

Aşağıdaki dokümanlar, bu metinde atıf yoluyla bu standardın bir parçası haline gelen hükümler içermektedir. Tarih taşıyan referanslar için, bu yayımların sonraki değişiklikleri veya revizyonları geçerli değildir. Ancak, standardın bu bölümüne dayalı olan anlaşmaların tarafları, aşağıda belirtilen dokümanların en son versiyonlarını uygulama imkânlarını araştırmaya teşvik edilmektedir. Tarih taşımayan referanslar için, atıf yapılan dokümanın en son baskısı geçerlidir. ISO ve IEC üyeleri, hâlihazırda yürürlükte olan ISO ve EN sicil kütüklerini muhafaza etmektedir.

- a. MMFS 04.10 Mayın Faaliyet Terim, Tanım ve Kısaltmaları Sözlüğü,
- b. MMFS 03.10 Mayın Faaliyet Teçhizatı Tedarik Kılavuzu,
- c. MMFS 03.20 Tedarik Süreci,
- ç. MMFS 03.40 Mayın Faaliyet Teçhizatının Test Edilmesi ve Değerlendirilmesi.

Bu referansların en son versiyonu/baskısı kullanılmalıdır. MAFAM, bu standartta kullanılan tüm referansların kopyalarını muhafaza etmektedir. MMFS'nin en son versiyonu/baskısına ilişkin sicil kütüğü MAFAM tarafından tutulmaktadır ve adresinde bulunan MAFAM internet sitesinden erişilebilir. MMFO, işverenler ve ilgili diğer kurum ve kuruluşlar, mayın faaliyet programlarına başlamadan önce bunların kopyalarını elde etmelidir.

Değişiklik Kaydı

MMFS değişiklik yönetimi

MMFS serisi standartlar, üç yılda bir resmi olarak gözden geçirilmektedir. Ancak bu kural, operasyonel güvenlik ve verimlilik nedenleriyle veya editoryal amaçlarla, üç yıllık dönem içinde değişiklik yapılmasını önlemez.

Bu MMFS dokümanına değişiklikle yapıldıkça, her değişiklik numaralandırılır, tarihi ve ayrıntılarıyla aşağıdaki çizelgeye kaydedilir. Değişiklik ayrıca, “değişiklik no. 1’i içerir” vs. tabirinin baskı tarihinin altına dâhil edilmek suretiyle MMFS’nin kapak sayfasında da gösterilir.

Her MMFS’nin resmi gözden geçirmesi tamamlandığında yeni baskı yayımlanabilir. Yeni baskının tarihine kadar yapılan değişiklikler ise, yeni baskıya dâhil edilir ve değişiklik çizelgesinden silinir. Değişikliklerin kaydı yeniden başlatılır ve yeni bir gözden geçirmeye kadar sürdürülür.

En son değiştirilmiş olan MMFS, <http://mafam.msb.gov.tr> adresine yüklenmiş olan versiyondur.

No	Tarih	Değişiklik Ayrıntıları